

DE VLAAMSE MINISTER VAN OMGEVING EN LANDBOUW EN DE VLAAMSE MINISTER VAN MOBILITEIT,
OPENBARE WERKEN, HAVENS EN SPORT

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - Ontwerp besluit van de Vlaamse Regering tot definitieve vaststelling van het projectbesluit van de Westelijke Ontsluiting Waaslandhaven in het kader van het complexe project Realisatie van extra containerbehandelingscapaciteit in het havengebied Antwerpen
- Principiële goedkeuring

Dit besluit kadert in het complexe project Realisatie van extra containerbehandelingscapaciteit in het havengebied Antwerpen. Het projectbesluit beschrijft de keuze voor één van de onderzochte alternatieven en de motivaties die aan de grondslag van deze keuze liggen. In het projectbesluit wordt rekening gehouden met de adviezen die werden afgeleverd bij het voorontwerp van projectbesluit en met de bezwaren en inspraakreacties die werden afgeleverd bij het ontwerp van projectbesluit. Het omvat eveneens een reeks milderende maatregelen.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld:

- Omgeving en natuur;
- Weggebonden mobiliteit en transport.

Beleidsdoelstelling:

Beleidsnota Mobiliteit en Openbare Werken 2024-2029:

- SD 1. “Investeren in betrouwbare, performante en veilige infrastructuur”
 - OD 1.2. Investeren in robuuste en toekomstbestendige infrastructuur”: “In het regeerakkoord zijn al een aantal projecten nominatief opgenomen die illustratief zijn voor de doelstellingen die we willen bereiken en omdat ze een hefboomeffect hebben op Vlaams en/of regionaal niveau. Voor watergebonden projecten kijken we naar extra containercapaciteit voor de haven van Antwerpen, de nieuwe sluis in Zeebrugge en de Seine-Scheldeverbinding inclusief kanaal Roeselare-Leie”
- SD 6. “Investeren in economische en logistieke netwerken”
 - OD 6.1 “Onze havens als economische motor in Vlaanderen en Europa”: “Voor het complex project extra containercapaciteit (ECA) wordt het projectbesluit voor de westelijke ontsluitingsweg (WOW) ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse

Regering in de eerste helft van 2025. Voor de containercluster Linkeroever (CCL) met onder andere het tweede getijdendok wordt het ontwerpprojectbesluit ook de eerste helft van 2025 verwacht waarna de adviesprocedure kan opgestart worden. (...) Het ‘verbond voor de toekomst en leefbaarheid van het Ommeland van de haven van Antwerpen, de Polders op Linkerscheldeoever’ wordt door de Verbondspartijen nageleefd en uitgevoerd.”

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Sinds 1 maart 2015 is de regelgeving inzake complexe projecten van kracht door middel van het decreet van 25 april 2014 betreffende complexe projecten, het besluit van 12 december 2014 tot uitvoering van het decreet complexe projecten en het besluit van de Vlaamse Regering van 13 februari 2015 tot aanwijzing van de Vlaamse en provinciale projecten ter uitvoering van het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning. De procesaanpak onderscheidt vier fases: de verkenningsfase, de onderzoeksfase, de uitwerkingsfase en de uitvoeringsfase. De fases zijn gescheiden door drie vaste beslismomenten: de startbeslissing, het voorkeursbesluit en het projectbesluit.

Beslissing van de Vlaamse Regering Startbeslissing CP ECA 15 juli 2016 (VR 2016 1507 DOC0899/1BIS)

De startbeslissing van 15 juli 2016 betekende de start van de onderzoeksfase met als doelstelling een voorkeursalternatief te filteren uit een brede waaier van alternatieven. In dit kader werd een breed onderzoek en overleg met actoren georganiseerd om zicht te krijgen op de impact en gevoeligheden van de verschillende alternatieven.

Beslissing van de Vlaamse Regering Voorkeursbesluit CP ECA 31 januari 2020 (VR 2020 3101 DQC.0074-1-29)

Het voorkeursbesluit van 31 januari 2020 bevestigde de keuze van een voorkeursalternatief dat voortkwam uit het geïntegreerd onderzoek en de verschillende besprekingen met actoren en belanghebbenden. Het voorkeursbesluit hield de vaststelling in van een op strategisch niveau gekozen alternatief. Het voorkeursbesluit gaf het startschot voor de uitwerkingsfase.

Mededeling aan de Vlaamse Regering voorontwerp van projectbesluit CP ECA - Westelijke
Ontsluiting Waaslandhaven (MEDVR VR 2023 1407 MED.0290/1)

Het voorontwerp van projectbesluit van 14 juli 2023 bood een eerste blik op het volledige uitgewerkte dossier van de Westelijke Ontsluiting Waaslandhaven. Dit werd vervolgens voorgelegd aan de adviesinstanties.

Besluit van de Vlaamse Regering houdende de vaststelling van het ontwerp van projectbesluit betreffende de Westelijke Ontsluiting van de Waaslandhaven van het complex project “Realisatie van extra containerbehandelingscapaciteit in het havengebied Antwerpen” (BVR 2024 0803 DQC.0317).

Het ontwerp van projectbesluit van 8 maart 2024 bevatte de adviezen van de officiële adviesinstanties en werd in openbaar onderzoek gelegd van 15 april tot en met 13 juni 2024. De antwoorden van het projectteam werden vervolgens verwerkt in een antwoortennota bij het openbaar onderzoek en hebben geleid tot aanpassingen aan het dossier in functie van de vaststelling van het thans voorliggende definitieve projectbesluit. Alle onderdelen van alle bezwaren zijn per element behandeld in de antwoortennota bij het openbaar onderzoek. De inspraakreacties werden tevens verwerkt in de antwoortennota bij het openbaar onderzoek en waar aangegeven in de antwoortennota ook aangepast in het projectbesluit dat thans voorligt met onderhavig dossier. De wijzigingen aan het dossier sinds het ontwerp van projectbesluit beperken zich tot die wijzigingen vermeld in de antwoortennota bij het openbaar onderzoek. Naar aanleiding van adviezen, bezwaren en opmerkingen werden materiële fouten, spellingsfouten, vergeten woorden en verwijzingen

vastgesteld in het ontwerp van projectbesluit en het ontwerp van MER dewelke werden rechtgezet.

Nota aan de Vlaamse Regering welke de financieringsprincipes voor het complexe project “Extra containerbehandelingscapaciteit Antwerpen” regelt (VR 2024 0803 DOC.0319).

Het Vlaamse Gewest en Port of Antwerp-Bruges legden via een principeovereenkomst de basisprincipes voor de kostenverdeling van de uitvoeringsfase van het complexe project vast op 8 maart 2024. Meer gedetailleerde en onderbouwde kostenverdelingen kunnen worden geformaliseerd zodra de effectieve kosten op basis van offerteprijzen gekend zijn.

Het ongunstig advies van de Inspectie van Financiën werd op 26 juni 2025 verkregen (zie reactie onder punt 3A Budgettaire impact).

Begrotingsakkoord werd verkregen op XXX 2025.

2. INHOUD

Het complexe project Realisatie van extra containerbehandelingscapaciteit in het havengebied Antwerpen heeft als doelstelling de realisatie van extra containerbehandelingscapaciteit in het havengebied Antwerpen, om de verwachte groei tot 2030 te kunnen accommoderen, de daarmee samenhangende ontwikkeling van industriële/logistieke gronden en de multimodale ontsluiting tot aan het hoofdnet. Dit project doorliep reeds de verkenning- en de onderzoeksfase. Thans evolueert de uitwerkingsfase richting besluitvorming met twee projectbesluiten, een voor de Westelijke Ontsluiting Waaslandhaven (WOW) en een voor de Containercluster Linkerscheldeoever (CCL). Voorliggend dossier betreft de Westelijke Ontsluiting Waaslandhaven.

De mogelijke inrichtingsalternatieven voor de Westelijke Ontsluiting Waaslandhaven (WOW) werden in een projectonderzoeksnota opgesomd en daarna onderzocht in de loop van het geïntegreerd onderzoek. Het geïntegreerd onderzoek van de inrichtingsalternatieven van de Westelijke Ontsluiting Waaslandhaven was multidisciplinair van aard. Het omvatte een milieueffectenonderzoek, een bufferlandschapsstudie en een maatschappelijke kosten-batenanalyse. De resultaten van het geïntegreerd onderzoek werden aan dit projectbesluit toegevoegd als bijlage 3. De voornaamste onderzoeksresultaten werden samengevat in een synthesesnota.

Op verschillende momenten tijdens het geïntegreerd onderzoek werd via het actorenoverleg tussentijdse resultaten besproken met bedrijven, verenigingen en bewoners. Er werd uitvoerig gecommuniceerd met zowel actoren, bedrijven als burgers en andere belanghebbenden. Een overzicht van de overlegmomenten werd hieronder opgenomen. Op die manier werd, net zoals tijdens de verkennings- en de onderzoeksfase, invulling gegeven aan de principes inzake complexe projecten: open communicatie en transparantie, participatie, maatwerk, oplossingsgericht samenwerken, geïntegreerde aanpak en door de actoren gedragen procesregie.

Overleg	Datum
Actorenoverleg in kader van het geïntegreerd onderzoek	12 mei 2020
	27 juli 2020
	24 november 2020
	27 april 2021
	28 september 2021
	9 december 2021
	3 mei 2022
	7 november 2022
	22 mei 2023
	17 oktober 2024

Tabel: overzicht bijeenkomst Actorenoverleg tijdens de uitwerkingsfase

Bron: eigen verwerking

////////////////////////////////////

Rekening houdend met deze onderzoeksresultaten en met de verschillende besprekingen in de ambtelijke task force, het programmateam, het projectteam WOW en met de stakeholders ligt heden een inrichtingsalternatief ter beslissing voor. Het inrichtingsalternatief verbindt de Schoorhavenweg via het te bouwen Complex Hogendijk met het bestaande Complex Deurganckdok West. Het alternatief omvat zowel een weg, een fietspad als een spoorweg. Een landschapsbuffer zorgt voor afdoende afscherming van onder meer verkeerslawaaï, maar ook voor een visuele afscheiding richting polder. Door een klimaatrobuuste afwatering kan het afstromend hemelwater grotendeels infiltreren. Tevens wordt weidevogelgebied en foerageergebied voor de Bruine Kiekendief ingericht in Doelpolder Zuid.

Samenvattend, kunnen de keuzes voor het voorgestelde inrichtingsalternatief als volgt summier worden gemotiveerd. Uit een afweging in het voorbereidende studiewerk bleek dat er slechts één redelijk inrichtingsalternatief bestaat voor de Westelijke Ontsluiting dat voldoet aan de vooropgestelde doelstellingen en bijhorende functionele eisen, namelijk de aanleg van een volledig nieuwe ontsluitingsweg ten westen van het spoor. De overige inrichtingsalternatieven werden als niet redelijk beschouwd. Binnen het enige redelijke inrichtingsalternatief werden voor een aantal projectonderdelen verschillende inrichtingsvarianten onderzocht:

- ////////////////////////////////////

De motivaties die aan de grondslag van het voorgestelde inrichtingsalternatief liggen, komen uiteraard uitgebreider aan bod in het hoofddocument en het geïntegreerd onderzoek.

Uit de uitgevoerde drieledige natuureffectenbeoordeling (Passende Beoordeling, Verscherpte Natuurtoets en Algemene natuurtoets in het MER) blijkt dat het voorgestelde inrichtingsalternatief kan leiden tot een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone. Het projectbesluit motiveert afdoende dat er geen redelijke alternatieve oplossingen zijn die minder schadelijk zijn voor de natuurlijke kenmerken van de speciale beschermingszone en voor de natuur. Een “passende beoordeling” in de zin van artikel 36ter, § 3, van het natuurdecreet houdt in dat, op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake, alle aspecten van het plan of het project die op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten de instandhoudingsdoelstellingen van het betrokken gebied in gevaar kunnen brengen, moeten worden geïnventariseerd. Rekening houdend met de conclusies van de beoordeling van de gevolgen van het plan of project voor het betrokken gebied, mag de overheid een dergelijk plan of project pas goedkeuren nadat zij zekerheid heeft verkregen dat het geen schadelijke gevolgen heeft voor de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied. De zekerheid dat het plan of project geen schadelijke gevolgen heeft voor de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied is voorhanden “wanneer er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen zijn”. In die optiek werd de oorspronkelijke natuureffectenbeoordeling geactualiseerd. Uit de toetsing van het project aan de meest recente kritische depositiewaarden (rapport INBO 2024) blijkt dat de conclusies uit de oorspronkelijke natuureffectenbeoordeling onverminderd van kracht blijven.

Alle rapporten en documenten zijn ook te downloaden op: <https://www.cpeca.be/>

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Voorliggende goedkeuring van het projectbesluit door de Vlaamse Regering heeft geen directe budgettaire impact. De goedkeuring impliceert immers geen gunning van werken. Beslissingen over de gunning kunnen pas worden genomen na het doorlopen van de gekende aanbestedingscyclus. Pas na publicatie van de bestekken en na de opening van offertes zal de werkelijke budgettaire impact van het project volledig helder worden. De totale met dit projectbesluit vergunde infrastructuur zal daarenboven verspreid worden over verschillende aanbestedingen (zie verder). Deze aanbestedingen zullen ten gepaste tijde aanleiding geven tot een actualisatie van de projectkost.

In dat opzicht dient evenwel rekenschap te worden gegeven van het voorwaardelijk gunstig begrotingsakkoord dat werd verleend naar aanleiding van het ontwerp van projectbesluit Westelijke Ontsluiting. Het begrotingsakkoord BA2024000033 werd verleend op voorwaarde dat:

- “De budgettaire impact voor het Vlaams Gewest wordt opgevangen binnen de beschikbare refertekredieten en wordt ingepast in het meerjarige GIP MOW;
- De voorliggende raming van 193,5 MEUR (P50, prijspeil januari 2022, inclusief btw) dienstdoet als een taakstellend budget waarbinnen het project dient gerealiseerd te worden en waarop het bestek wordt gealigneerd;
- De kosten worden verdeeld over de verschillende projectpartners (Vlaams Gewest, PoAB, MLSO, Infrabel...) volgens de principes zoals deze zijn uitgewerkt in het Havendecreet, het Havenbesluit (Besluit van de Vlaamse regering betreffende de voorwaarden voor en de procedures tot toekenning, wijziging en intrekking van projectgebonden subsidies en medefinanciering aan de havenbedrijven, alsmede betreffende de subsidie- en medefinancieringspercentages) en de financieringsovereenkomst inzake ECA.” (Bron: BA2024000033)

palenmatras polderheuvel) opnieuw in detail bekeken worden met het oog op inpasbaarheid..

- Overeenkomstig de financieringsprincipes stelden de initiatiefnemers onder andere hiertoe een besluitvormingsorgaan in met als taak een budgettaire evenwichten te zoeken. De politieke task force van het complexe project zal, op aangeven van de ambtelijke task force, hiervoor dienst doen.

Wat betreft de derde bullet:

- Voor de verdeling van de kosten over de verschillende projectpartners wordt een samenwerkingsovereenkomst onderhandeld met het oog op de bouw en latere exploitatie van de Westelijke Ontsluiting. Met infrabel wordt verdere nog verder bekeken hoe we de nodige afspraken kunnen formaliseren. De overeenkomst omvat niet alleen de verdere afspraken omtrent de financiering en de uitvoering van de Westelijke Ontsluiting, maar ook eigendomsrechten, beheer van de infrastructuur en alle andere aspecten.
- Hierbij werd het decreet houdende het beleid en het beheer van de zeehavens en het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de voorwaarden voor en de procedures tot toekenning, wijziging en intrekking van projectgebonden subsidies (...) van 14 december 2007 gerespecteerd. Artikel 3 van dit Besluit (dat naar de Vlaamse Havencommissie verwijst) wordt geactualiseerd.
- Ook het Besluit van de Vlaamse Regering houdende de aanduiding van de maritieme toegangswegen en de bestanddelen van de haveninfrastructuur van 15 april 2016 zal worden gewijzigd in functie van het latere beheer en de exploitatie van de Westelijke Ontsluiting. In afwachting van die actualisatie kan worden verwezen naar artikel 3 §2 van het decreet houdende het beleid en het beheer van de zeehavens dat stelt dat de VR de bestanddelen van de infrastructuur 'kan' bepalen en naar het feit dat de definities in het decreet houdende het beleid en het beheer van de zeehavens toelaten heel wat infrastructuur te kwalificeren.
- De verdeling van de kostprijs van de natuurcompensaties zit niet in de scope van de samenwerkingsovereenkomst Westelijke Ontsluiting maar zal in een afzonderlijke overeenkomst betreffende natuurcompensaties worden geregeld (gezien de samenhang met de Containercluster).
- Om twee bedrijven, die geïmpacteerd worden door de aanleg van de Westelijke Ontsluiting, tegemoet te komen, zijn twee afzonderlijke overeenkomsten in opmaak. Deze zullen via een afzonderlijk traject ter validatie worden aangeboden.

Wat betreft de exogene risico's werd binnen het complexe project een iteratief proces opgezet waarin de initiatiefnemers samenwerken en streven naar het minimaliseren en beheersen van exogene kosten. De verdeling van de exogene kosten van de Westelijke Ontsluiting tussen de initiatiefnemers dient weliswaar nog geformaliseerd in de zonet vermelde samenwerkingsovereenkomst, maar het iteratief proces is uitgewerkt en operationeel. Op basis van een voorbereidende bespreking in het risicocomité van het complexe project kan de politieke task force beslissen over de legitimiteit van bijkomende budgetten.

In die zin moet ook het advies van de Inspectie van Financiën van 26 juni 2025 worden gelezen:

- Zoals hierboven beschreven zijn een aantal budgettaire beheersmaatregelen opgenomen (cfr. technisch onderzoek polderheuveld, onderhandelingen met aannemers...). Een verdere afweging van de kosten in het licht van de opbrengsten.) is effectief aan de orde zodra we werkelijke aanbestedingsprijzen gaan kennen. Deze werkwijze past perfect in onze interpretatie van het begrip “taakstellend budget”: oplossingen zoeken binnen het budget. Op deze wijze zal, alvorens over te gaan tot de uitvoeringsfase van het project, worden voldaan aan de voorwaarden van het akkoord van de Minister van Begroting.
- De nodige middelen zullen voorzien worden wanneer ze noodzakelijk zijn.

- De meerwaarde van het project Westelijke Ontsluiting als afzonderlijk project zal inderdaad kleiner zijn in verhouding tot de investeringskost zonder de realisatie van het globale ECA project. Dit neemt evenwel niet weg dat de Westelijke Ontsluiting weldegelijk een eigen meerwaarde heeft. Hoofdstuk 3.4 van het hoofddocument toont aan dat Westelijke Ontsluiting een zelfstandig project is dat past binnen een aantal beleidsdocumenten: het RSV, het Raamplan mobiliteit en het Tussentijds Strategisch Plan voor de Haven van Antwerpen. WOW verbetert de mobiliteit in de Waaslandhaven en buffert de Waaslandhaven ten opzichte van haar omgeving. Ook bij een niet-realisatie van CCL zal de haven zich verder ontwikkelen en blijft de realisatie van de O-structuur in de Waaslandhaven noodzakelijk.
- Er wordt nog bekeken hoe de samenwerking met Infrabel ten gepaste tijde geformaliseerd kan worden.

De milderende maatregelen en de monitoring, zoals samengevat in de milieuverklaring van het hoofddocument, worden geraamd op minder dan 1 MEUR (prijspeil januari 2025, inclusief btw). Het leeuwendeel van deze maatregelen wordt via het bestek voor de bouw van WOW opgevangen. Die zullen met andere woorden opgenomen zijn in de eenheidsprijzen van het bestek. Overige kosten ontstaan door het verplaatsen van planten en dieren, een studie naar de Argusvlinder, het verbeteren van de doorstroming van het complex Vrasene en een nog te gunnen overheidsopdracht voor de communicatie naar omwonenden en bedrijven.

Naast de budgettaire impact van de aanleg zal er na oplevering ook een terugkerende kost zijn voor onderhoud van de nieuwe infrastructuur. De huidige raming voor algemene netheid, maaien en snoeien bedraagt 60.000 euro per jaar. Het vernieuwen van de toplaag (na 10 jaar) of het herschilderen van de metalen structuren (holle dijk; na ongeveer 20 jaar) beloopt ongeveer 1,5 MEUR per jaar op basis van de gangbare onderhoudspercentages voor wegenis en kunstwerken. Dit betreft een gemiddelde per jaar waarbij de uitgave voor onderhoud periodiek met tussenpauzes van meer dan 1 jaar gemaakt zullen worden afhankelijk van de noden.

B. ESR-TOETS

Er is geen advies gevraagd met betrekking tot de ESR impact.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand of de personeelsbudgetten van de Vlaamse overheid.

Naar analogie met de budgettaire impact: voorliggende goedkeuring van het projectbesluit door de Vlaamse Regering heeft geen directe impact op het personeel van de Vlaamse overheid. De goedkeuring impliceert immers geen gunning/start van werken. Een infrastructuurproject in de uitwerkingsfase (in de zin van het decreet complexe projecten) behoeft logischerwijze een andere bestaafing dan de uitvoeringsfase. Het projectteam voor de uitvoeringsfase is in opbouw, maar zal opnieuw gebaseerd zijn op de principes van het integraal projectmanagement. Dit team wordt pas operationeel bij de start der werken, na de gunning, en zal ook een aannemer omvatten.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de lokale en provinciale besturen voor wat betreft hun personeel, hun werkingsuitgaven, de investeringen en schulden of de ontvangsten.

4. VERDER TRAJECT

Na de principiële goedkeuring van dit besluit onderwerpt de Vlaamse Regering dit aan het advies door de Raad van State.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar principiële goedkeuring te hechten aan bijgaand ontwerpbesluit van de Vlaamse Regering tot definitieve vaststelling van het projectbesluit over de westelijke ontsluiting van de Waaslandhaven van het complexe project Realisatie van extra containerbehandelingscapaciteit in het havengebied Antwerpen in de zin van het Decreet van 25 april 2014 betreffende Complexe Projecten;
2. de Vlaamse minister van Omgeving en Landbouw te gelasten over het voormelde ontwerpbesluit van de Vlaamse Regering het advies van de Raad van State in te winnen, met het verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

De Vlaamse minister van Omgeving en Landbouw,

Jo BROUNS

De Vlaamse minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport,

Annick DE RIDDER

BIJLAGEN

1. Besluit van de Vlaamse Regering tot definitieve vaststelling van het projectbesluit over de westelijke ontsluiting van de Waaslandhaven van het complexe project Realisatie van extra containerbehandelingscapaciteit in het havengebied Antwerpen met volgende bijlagen:

- Bijlage I: Hoofddocument (deel 7.1 van het projectbesluit);
- Bijlage II: Omgevingsvergunning (deel 8 van het projectbesluit);
- Bijlage III: Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan (deel 9 van het projectbesluit).

2. Advies IF dd. 26/06/2025

////////////////////////////////////

- ////////////////////////////////////